

HINDERING FACTORS FOR EXPORTING GEORGIAN AGRI-FOOD PRODUCTS TO THE EU MARKET (DCFTA)

Mariam Chachua,
Georgian Technical University
PhD student in the Faculty of Law and
International Relations
E-Mail: mariam.chachua@yahoo.com
Cell: +995 555 203 203

DOI suffix: 10.36962/NEC62-6303-04202172

ABSTRACT

In 2014 after signing the Association Agreement between the European Union and Georgia, a wide range of trade relations has been opened for the state of Georgia and was given the opportunity for the free trade. Chapter IV of the Agreement - "Trade and Trade-Related Issues", the agreement about Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) includes the mechanism of economic integration with the EU and opens its internal market for Georgia. According to the agreement, if the required conditions are achieved, the world's largest market will be opened for Georgia, which currently unites 28 countries and more than the 500 million customers. Utilizing this opportunity will lead increasing investment flows in the country, the emergence of new enterprises and export products, suppling of safe and harmless products to the customers. This will ultimately have a positive impact on the country's economic growth and the development, nevertheless it is still a distant prospect.

In order to receive all the foreseen benefits of the Association Agreement, it became necessary to identify and eliminate problems in the number of areas. According to the agreement, food safety is recognized as a political priority of the European Union. Created program of legislative approximation with the EU includes the fulfillment of commitments and the deadlines, which is an ongoing process. In the years of 2015-2020, in accordance with the DCFTA agreement, 146 legal acts had been aligned with the EU legislation in the fields of food safety, veterinary and phytosanitary. Despite all these achievements, the major challenge for both the regulators and business operators still remains to be the enforcement and putting into effect the EU required standards. As the most products in the EU market are subject to harmonized rules, that protect the consumers, public health and the environment, it excludes the adoption of different national rules - the product made in Georgia must comply with the EU standards. That is why the Georgian business operators have to: introduce internationally recognized systems in the enterprise; adapt to the new regulatory environment; create a harmless, quality and competitive product; attract the European partners and be able to produce the required quantity, which may need to involve the different and modern production technologies. Therefore, it is essential to understand, that using the terms of the agreement do not completely depend on the smooth running of government agencies, as it largely depends on the personal progress of the business operators and the relevant associations.

Key words : *Economic integration with Europe, food safety, international commitment, Association Agreement.*

ევროკავშირის ბაზარზე აბრტასურსათო პროდუქციის ექსპორტის შემაფერხებელი ფაქტორები საქართველოში (DCFTA)

მარიამ ჩაჩუა,
საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის, სამართლისა და საერთაშორისო,
ურთიერთობების ფაკულტეტის დოქტორანტი
ელ. ფოსტა: mariam.chachua@yahoo.com
ტელ.: +995 555 203 203

ანოტაცია

ევროპასთან სავაჭრო ურთიერთობების ფართო ასპარეზი გაიხსნა მას შემდეგ, რაც 2014 წელს საქართველომ ევროკავშირთან ასოცირების შესახებ შეთანხმება მოაწერა ხელი და მიეცა თავისუფალი ვაჭრობის შესაძლებლობა. შეთანხმების IV კარი - „ვაჭრობა და ვაჭრობასთან დაკავშირებული საკითხები“, ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA), მოიცავს ევროკავშირთან ეკონომიკური ინტეგრაციის მექანიზმს და საქართველოსთვის ხსნის ევროკავშირის შიდა ბაზარს. მოთხოვნილი პირობების დაკმაყოფილების შემთხვევაში, საქართველოს გაეხსნება მსოფლიოს უმსხვილესი ბაზარი, რომელიც ამ ეტაპზე აერთიანებს 28 ქვეყანას და 500 მილიონზე მეტ მომხმარებელს. ამ შესაძლებლობის გამოყენება გამოიწვევს ქვეყანაში საინვესტიციო ნაკადების ზრდას, ახალი სანარმოებისა და საექსპორტო პროდუქციის გაჩენას, მომხმარებლისთვის უსაფრთხო და უვნებელი პროდუქტის მიწოდებას. აღნიშნული, საბოლოო ჯამში პოზიტიურად აისახება ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდასა და განვითარებაზე, თუმცა ეს ჯერჯერობით შორეული პერსპექტივაა.

ხელშეკრულების სარგებლის სრულად მიღებისა და არსებული შესაძლებლობის გამოყენებისთვის აუცილებელი გახდა რიგ სფეროებში პრობლემების გამოვლენა და აღმოფხვრა. დოკუმენტის თანახმად, სურსათის უვნებლობა ევროკავშირის პოლიტიკურ პრიორიტეტად იქნა აღიარებული. აღებული ვალდებულებების შესასრულებლად შექმნილია საკანონმდებლო მიახლოების პროგრამა, განერილია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან მიახლოების ვადები - ეს არის ამჟამად მიმდინარე პროცესი. 2015-2020 წლებში, DCFTA-ის შეთანხმების ფარგლებში, სურსათის უვნებლობის, ვეტერინარიის და ფიტოსანიტარიის მიმართულებით, ევროკავშირის კანონმდებლობასთან 146 სამართლებრივი აქტი დაახლოვდა, თუმცა რეგიონში არსებული ზოგადი ფონის გამო, აღსრულების ნაწილი ჯერ კიდევ დიდ გამოწვევას წარმოადგენს როგორც მაკონტროლებელი ორგანოსთვის, აგრეთვე ბიზნესოპერატორებისთვის. ვინაიდან ევროკავშირის ბაზარზე პროდუქციის უმეტესობა ექვემდებარება ჰარმონიზებულ წესებს, რომელიც იცავს მომხმარებელს, საზოგადო ჯანმრთელობას, გარემოს და, ამავდროულად, გამორიცხავს განსხვავებული ეროვნული წესების მიღებას, საქართველოში წარმოების სტანდარტი უნდა შეესაბამებოდეს ევროკავშირისას. ამიტომაც ქართველ ბიზნესოპერატორს მოუწევს: საერთაშორისოდ აღიარებული სისტემების დანერგვა სანარმოში; ახალ მარეგულირებელ გარემოსთან შეგუება; უვნებელი და ხარისხიანი, კონკურენტუნარიანი პროდუქტის შექმნა; ევროპელი პარტნიორების მოზიდვა და მათ მიერ მოთხოვნილი რაოდენობის წარმოება, რაც შესაძლოა წარმოების განსხვავებულ და თანამედროვე ტექნოლოგიასაც მოითხოვს. აქედან გამომდინარე, არსებითად მნიშვნელოვანია იმის გააზრება, რომ შეთანხმების პირობებით სარგებლობა არ არის დამოკიდებული მხოლოდ სახელმწიფო უწყებების გამართულ მუშაობაზე, ვინაიდან ეს მეტწილად დამოკიდებულია ბიზნესოპერატორების და შესაბამისი ასოციაციების პირად პროგრესზე.

საკვანძო სიტყვები: ევროპასთან ეკონომიკური ინტეგრაცია, სურსათის უვნებლობა, საერთაშორისოდ აღებული ვალდებულება, ასოცირების შესახებ შეთანხმება.

შსსავალი

ქვეყნის საგარეო ურთიერთობების განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია იგი ჩართული იყოს გლობალურ პროცესებში. ეს, მეტწილად, ხორციელდება საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, მათგან მიღებული რეკომენდაციებისა და აღებული ვალდებულებების შესრულებით. საქართველოს ევროინტეგრაციის პროგრესისთვის მნიშვნელოვანია მსოფლიო ასპარეზზე თავის დამკვიდრება და წარმატების მიღწევა პრიორიტეტულ სფეროებში. საქართველოს პროდასავლური კურსი აქვს, ამიტომ მისი საგარეო პოლიტიკის ერთ - ერთ მთავარ ამოცანას ევროპის ქვეყნებთან მჭიდრო, ურთიერთსასარგებლო პარტნიორული თანამშრომლობის ჩამოყალიბება და გაღრმავება წარმოადგენს. ეკონომიკური ინტეგრაცია ევროპეიზაციის მნიშვნელოვანი ელემენტია - მომსახურების სფერო, პროდუქტის ექსპორტი და, ზოგადად, სავაჭრო ურთიერთობა ევროპის ქვეყნებთან. ამ მიმართულებით საქართველოსთვის უაღრესად მნიშვნელოვანია ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულება, კონკრეტულად კი „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება“ (DCFTA) და ამ შეთანხმების სარგებლის სრულყოფილად მიღების ხელისშემშლელი ფაქტორების აღმოფხვრა საქართველოს ეკონომიკისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების მნიშვნელოვანი სექტორის - სოფლის მეურნეობისა და სურსათის უვნებლობის დარგში.

ევროკავშირი და, მისი ეგიდით, დონორი ორგანიზაციები მუდმივად ეხმარებიან საქართველოს სხვადასხვა პროექტის ფარგლებში, ფულადი კონტრიბუციისა თუ პროფესიული და ექსპერტული მხარდაჭერით დაუახლოვდეს ევროკავშირის სტანდარტებს¹. ამ ყველაფრის მიზანია საქართველოს მთავრობის ხელშეწყობა DCFTA-ს შესრულებასა და ქვეყნის ეკონომიკური ინტეგრაციის მიღწევაში ევროკავშირის ბაზარზე, რაც ქვეყნებს შორის საქონლისა და მომსახურების დაუბრკოლებელი მიმოცვლის ყველაზე მნიშვნელოვანი კომპონენტია. იქედან გამომდინარე, რომ დოკუმენტში ხაზგასმულია სურსათის უვნებლობის მნიშვნელობა და მისი კონტროლის გაუმჯობესების მოთხოვნები, განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია

საქართველოს მცირე და საშუალო სანარმოების შესაძლებლობების გაძლიერებაზე, ახალ მარეგულირებელ გარემოსთან შესაფერებლად. იმის გამო, რომ ინსტრუმენტული და მარეგულირებელი რეფორმები მნიშვნელოვანია სავაჭრო და კერძო სექტორის განვითარებაში, შექმნილია საკანონმდებლო მიახლოების პროგრამა, განერილია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან მიახლოების ვადები, სადაც გარდამავალი პერიოდებიც არის გათვალისწინებული. იმისათვის, რომ საქართველო მოახერხოს ევროკავშირთან საკანონმდებლო დაახლოება, ამ სისტემაში არსებული ხარვეზების გამოსწორება უნდა მოხდეს მის ყველა საფეხურზე. არსებობს ხელისშემშლელი ფაქტორები, რომლის აღმოფხვრელობაც გამოიწვევს არა მხოლოდ ამ ხელშეკრულების სარგებლის სრულად მიღების შეფერხებას, არამედ ქვეყნის საგარეო რეპუტაციასაც შეუქმნის საფრთხეს.

ევროკავშირის ბაზარზე პროდუქციის უმეტესობა ექვემდებარება ჰარმონიზებულ წესებს, რომელიც იცავს მომხმარებელს, საზოგადო ჯანმრთელობასა და გარემოს. ჰარმონიზებული წესები გამორიცხავს განსხვავებული ეროვნული წესების მიღებას და უზრუნველყოფს პროდუქციის თავისუფალ მიმოქცევას ევროკავშირის ფარგლებში. საქართველომ უნდა მოახერხოს საკანონმდებლო ინსტრუმენტის მიახლოება დათქმულ ვადაში და, რაც მთავარია, შექმნას ისეთი უსაფრთხო და ხარისხიანი პროდუქტი, რომელიც აკმაყოფილებს ევროკავშირის სტანდარტებს.

სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი საკითხია. ეროვნულ დონეზე სასურსათო უსაფრთხოება განიხილება, როგორც თანმიმდევრული პროგრამების ერთობლიობა, რომლის მთავარი მიზანია ქვეყნის მოსახლეობის ჯანსაღი და უვნებელი სურსათით სტაბილური მომარაგება. საერთაშორისო დონეზე კი ეს არის ქვეყანათაშორისი ვაჭრობის უზრუნველყოფის ძირითადი ამოცანა.

სასურსათო უსაფრთხოების სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტი, რაც მოსახლეობის შემოსავლების იმ დონემდე ზრდას გულისხმობს, რომელიც რეალურად უზრუნველყოფს სურსათზე ხელმისაწვდომობას, უზრუნველყოფილია ევროპულ

¹ გაეროს განვითარების პროგრამა (UNDP) <https://www.ge.undp.org/content/georgia/ka/home.html>
FAO-ს და EU-ს ერთობლივი „ENPARD“ პროგრამა <http://enpard.ge/ge/gaeros-ganvitharebis-prog/>
გაეროს საერთ. საფინანსო ინსტიტუტის IFAD -ის პროგრამა <https://mepa.gov.ge/Ge/Projects/Details/150>
ევროპის საინვესტიციო ბანკი EIB და სხვა

ბაზარზე „ევრო“ ვალუტის ღირებულების და მოსახლეობის მაღალმსყიდველუნარიანობის გამო. საქართველოს ძირითადი ამოცანაა ევროკავშირის ბაზარს მიაწოდოს მოთხოვნილი რაოდენობის უვნებელი და ხარისხიანი პროდუქტი. რამდენადაც გასახარია ის ამბავი, რომ DCFTA -ს ფარგლებში საქართველოს 500 მილიონიანი ბაზარი ეხსნება, იმდენად დიდი გამოწვევაა ეს ქვეყნისთვის. იმის მიუხედავად, რომ შეთანხმების ძალაში შესვლისთანავე საქართველოში წარმოშობილ საქონლის იმპორტზე ევროკავშირში საბაჟო გადასახადი გაუქმდა (გარდა ნიორისა, რომელზეც საბაჟო გადასახადი გაუქმდება ქვოტის ფარგლებში), ქვეყანამ უნდა შეძლოს ბაზარს პროდუქტის მოთხოვნილი რაოდენობა მიაწოდოს.

2019 წელს, აგროსასურსათო პროდუქციის ხვედრითი წილი ქვეყნის მთლიან ექსპორტში 23%-ს შეადგენდა. ამ წლის მონაცემებით, საქართველოდან ექსპორტირებულია 888.9 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია, კონკრეტულად ევროკავშირის ქვეყნებში კი - 130 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების (15%).

2020 წლის კოვიდ პანდემიის პირობებში, არსებული სირთულეების მიუხედავად, ქვეყანაში სოფლის მეურნეობის და აგრობიზნესის წარმოების, მინოდების და რეალიზაციის პროცესი არ შეჩერებულა. ამ წელს სულ ექსპორტირებულია 942,2 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია.

რაც შეეხება მიმდინარე წელს, 2021 წლის 26 სექტემბრის ჩათვლით, საქართველოდან ექსპორტირებულია 774.3 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქცია (რაც 26%-ით აღემატება 2020 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელს): რუსეთი - 267.3 მლნ დოლარი, ევროკავშირის ქვეყნებში - 117.3 მლნ დოლარი, აზერბაიჯანი - 81.9 მლნ დოლარი, უკრაინა - 74.6 მლნ დოლარი და სომხეთი - 55.6 მლნ დოლარი.

სტატისტიკის მიხედვით, აგროსასურსათო პროდუქციის ძირითადი საექსპორტო ბაზრებია: რუსეთი, ევროკავშირი, აზერბაიჯანი, უკრაინა და სომხეთი. ქვეყნის უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორები კი არიან: თურქეთი, რუსეთი და ჩინეთი. ფაქტია, რომ ქართული ბიზნესსექტორის წარმომადგენლები უკვე თანამშრომლობენ სხვადასხვა ქვეყნებთან, დამყარებული აქვთ სავაჭრო ურ-

თიერთობა და გააქვთ პროდუქტი ექსპორტზე. ევროკავშირის ქვეყნებს რაც შეეხება, ექსპორტირებულ პროდუქტთა შორის წარმოებული და გადამუშავებული სურსათი რთულად თუ მოიძებნება, ვინაიდან მსგავსი ტიპის სანარმოთათვის მაღალი სტანდარტების დაკმაყოფილება საკმაოდ რთულია ქართველი ბიზნესოპერატორებისთვის. ამიტომაც, ზოგადად, სოფლის მეურნეობის მხოლოდ რამდენიმე ისეთი პროდუქტია საერთაშორისო დონეზე კონკურენტული, როგორცაა ღვინო, მინერალური წყლები, სპირტიანი სასმელები და თხილი. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ 2021 წელს დაფიქსირდა თაფლის რეკორდული მაჩვენებელი - 26 სექტემბრის მდგომარეობით 429 ათას აშშ დოლარს შეადგენს. მისი ექსპორტი 15 ქვეყანაში განხორციელდა, მათ შორის ყველაზე დიდი რაოდენობით ევროკავშირის ქვეყნებში: საფრანგეთი, ბულგარეთი და გერმანია.

იმის მიუხედავად, რომ ევროკავშირი მაღალმსყიდველუნარიანია და 500 მილიონიანი ბაზარს გთავაზობს, ბიზნესსექტორის წარმომადგენლებს, რომლებიც უკვე პარტნიორობენ სხვა ქვეყნებთან, სავარაუდოა რომ გაუჭირდებათ უფრო მაღალი სტანდარტების დაკმაყოფილება და ახალ სავაჭრო გარემოზე მორგება. ამიტომაც, მნიშვნელოვანია ამ პროცესის მხარდაჭერა და ევროკავშირის ბაზრის უპირატესობების შესახებ ცნობიერების ამაღლება, კონტაქტებისა და პარტნიორების მოძიებისა და საერთაშორისო სისტემების ხელშეწყობა სახელმწიფო ინსტიტუტების მხრიდან. გარდა ამისა, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორისთვის ჯერ კიდევ დამახასიათებელია მცირემიწიანობა - დიდი რაოდენობის მცირე საოჯახო ტიპის მეურნეობები, ამიტომაც მნიშვნელოვანია სახელმწიფო სტრუქტურების თანამონაწილეობის გაზრდა ადგილობრივი წარმოების განვითარების პროცესში.

მსოფლიოს მოსახლეობის ზრდასთან ერთად, სოფლის მეურნეობისა და ცხოველების წარმოების გააქტიურება და ინდუსტრიალიზაცია საკვებზე მზარდი მოთხოვნის დასაკმაყოფილებლად ქმნის როგორც შესაძლებლობებს, აგრეთვე გამოწვევებს სურსათის უვნებლობისთვის, რაც უფრო მეტ პასუხისმგებლობას აკისრებს სურსათის მწარმოებლებს. ურბანიზაციამ და სამომხმარებლო ჩვეულების შეცვლამ, მოგზაურობის ჩათვლით, გაზარდა

2 მიწის ნაკვეთის საშუალო ზომა დაახლოებით 0.2 ჰექტარს შეადგენს.

ადამიანების რიცხვი, რომლებიც ყიდულობენ და ჭამენ საზოგადოებრივ ადგილებში მომზადებულ საკვებს. გლობალიზაციამ გამოიწვია მომხმარებელთა მზარდი მოთხოვნილება საკვების მრავალფეროვნებაზე, რის შედეგადაც სულ უფრო რთული და გრძელი გლობალური კვების ჯაჭვი შეიქმნა. ადგილობრივი ინციდენტები შეიძლება სწრაფად გადაიზარდოს საერთაშორისო საგანგებო სიტუაციებში პროდუქტის განაწილების სიჩქარისა და დიპაზონის გამო. აქედან გამომდინარეობს DCFTA-ს მოთხოვნათაგან უმთავრესი - ბაზარს მიენოდოს უვნებელი სურსათი და კვების სანარმოებში დანერგილი იყოს საერთაშორისო სტანდარტები. სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფისათვის ევროკავშირში შემუშავებულია სისტემები, რომელთა საფუძველია “კარგი სასოფლო სამეურნეო პრაქტიკა” (GAP – Good Agricultural Practice), “კარგი ვეტერინარული პრაქტიკა” (GVP – Good Veterinarian Practice), “კარგი წარმოების პრაქტიკა” (GMP – Good Manufacturing Practice), “კარგი ჰიგიენის პრაქტიკა” (GHP – Good Hygienic Practice), “კარგი დისტრიბუციის პრაქტიკა” (GDP – Good Distribution Practice), “კარგი ვაჭრობის პრაქტიკა” (GTP – Good Trading Practice) და სხვა. ეს სისტემები საშუალებას აძლევს ბიზნესოპერატორს აწარმოოს და მომხმარებელს მიანოდოს უვნებელი სურსათი. სურსათის წარმოების, გადამუშავებისა და დისტრიბუციის ყველა ეტაპს ადგენს საქართველოს სურსათისა და ცხოველის საკვების კანონმდებლობა, რომელთა მოთხოვნების შესაბამისობას და სახელმწიფო კონტროლს, წლიური პროგრამის შესაბამისად, ახორციელებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სსიპ „სურსათის ეროვნული სააგენტო“ (კონტროლს ქვეყნის საზღვარზე უზრუნველყოფს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სსიპ „შემოსავლების სამსახურის“ საგადასახადო და საბაჟო მეთოდოლოგიის დეპარტამენტი). აქედან გამომდინარე, ამ ინსტიტუტის კომპეტენციის და ბიზნესსექტორთან კომუნიკაციის გაძლიერება ყველაზე მნიშვნელოვანი და არსებითია ევროკავშირში პროდუქტის ექსპორტისა და ეკონომიკური ინტეგრაციის მისაღწევად. საეჭვო ხარისხის პროდუქტის ევროკავშირის ბაზარზე მოხვედრა დაუშვებელია, ამიტომაც ქვეყანა ვალდებულია დანერგოს მოთხოვნილი საერთაშორისო სტანდარტები, რომლებიც არამხოლოდ ექსპორტისთვის, არამედ საქართველოს შიდა ბაზრისთვისაც

ხარისხიან პროდუქტს შექმნიან. ასეთი სტანდარტია საფრთხის ანალიზისა და კრიტიკული საკონტროლო წერტილების სისტემა, იგივე „ჰასპი“ (HACCP- Hazard Analyss and Critical Control Points System) - საერთაშორისოდ აღიარებული სურსათის უვნებლობის მართვის პლატფორმა, რომელიც სურსათის წარმოების პროცესში პოტენციური საფრთხეების დადგენას, მათ პრევენციასა და აღმოფხვრას გულისხმობს. მისი პრინციპები ჯერ კიდევ 1970 წელს აშშ-ში შემუშავდა, ხოლო საქართველოში HACCP-ის სისტემის პრინციპების დაცვა 2015 წლის 1 იანვრიდან გახდა სავალდებულო ნედლი რძის გადამამუშავებელ საწარმოებსა და სასაკლაოებში. დღეისათვის, კი ევროკავშირის რეგულაციების შესაბამისად, სხვადასხვა პროფილის ბიზნესოპერატორებმა კრიტიკული საკონტროლო წერტილების (HACCP) სისტემა ეტაპობრივად უნდა დანერგონ, ამ პროცესის დასრულება დაგეგმილია 2023 წლისთვის.

იქედან გამომდინარე, რომ ქართველი გლეხი წლების განმავლობაში ჩვეულ ტექნოლოგიებს იყენებდა წარმოებაში, მისთვის რთული შეიძლება იყოს სიახლეების მიღება და პრაქტიკაში დანერგვა. ისეთი საერთაშორისო სტანდარტები, როგორებიცაა Global GAP, HACCP, GMP და GHP, ითვალისწინებს თანამედროვე პრაქტიკებს და მათი დანერგვა უზრუნველყოფს საწარმოთა და მეურნეობების დონის ამაღლებას, იმ მოთხოვნათა დაკმაყოფილებას, რომელსაც ითხოვს ევროკავშირის ბაზარი. ეს არის მნიშვნელოვანი გამოწვევა, რომელსაც უნდა გაუმკლავდეს როგორც სახელმწიფო ინსტიტუტები, ასევე კერძო სექტორიც. საფინანსო რესურსებზე წვდომის გაზრდა, მენარმეთა დახმარება თანამედროვე სტანდარტების დანერგვაში, ცნობიერების ამაღლება და ახალი შესაძლებლობების განვითარება გამოიწვევს კონკურენტუნარიანობის გაზრდას და შექმნის გლეხის ფერმერად გარდაქმნის პრეცედენტს.

ევროკავშირთან, როგორც მიმზიდველ, ახლომდებარე, მაღალშემოსავლიან ბაზართან აგრო ექსპორტის გაფართოების პოტენციული არსებობს, თუმცა ამას დიდი გამოწვევა უდგას წინ. საჭიროა გაცილებით მეტი კვლევა ჩატარდეს ამ მიმართულებით, მაგრამ ერთი რამ ცხადია, რომ ევროკავშირის საკვები პროდუქტების უსაფრთხოების სტანდარტები მთავარი საკითხია. EU იყენებს სანიტარული და ფიტოსანიტარული სტანდარტების

(SPS) ფართო ასორტიმენტს, რათა დარწმუნდეს, რომ ევროკავშირის მომხმარებლებს უსაფრთხო საკვები პროდუქტები მიეწოდება. უფრო მეტიც, ევროკავშირში საკვების მთავარი დამამუშავებლები და სუპერმარკეტის ქსელები ნერგავენ დამატებით კერძო სტანდარტებს, რომლებიც ხშირად აჭარბებენ ევროკავშირის SPS სტანდარტებსაც კი. თხილის შემთხვევაში, შედარებით მარტივია ამ სტანდარტებთან თანხვედრა, რაც საქართველოდან თხილის ევროკავშირში ექსპორტის წარმატების ასხნის საშუალებას იძლევა (2021 წლის 26 სექტემბერის მდგომარეობით, კაკლოვანი ხილის (ძირითადად თხილი) ექსპორტი შეადგენს 65.8 მლნ აშშ დოლარს - უმსხვილესი საქსპორტო ბაზრებია იტალია და გერმანია). სხვა პროდუქტებისათვის, როგორცაა მაგალითად ხორცპროდუქტები და რძის პროდუქტები, ეს სტანდარტები ძალიან მომთხოვნიან და ევროკავშირის შიდა მწარმოებლებსთვისაც კი გამონწვევაა. გარდა იმისა, რომ აღნიშნული სტანდარტები უშუალოდ საწარმოში უნდა იყოს დანერგილი, მნიშვნელოვანია რეგიონში ვეტერინარული მდგომარეობა - გამონწვევას წარმოადგენს ზოონოზურ დაავადებებთან ბრძოლაც. იმისათვის, რომ საწარმომ უზენებელი პროდუქტი შექმნას, საჭიროა ცხოველური წარმოშობის სურსათი იყოს ჯანმრთელი. აქ მნიშვნელოვანია სახელმწიფო სასაკლაოების და ლაბორატორიის ეფექტური ბრძოლა დაავადებებთან, რასაც მნიშვნელოვანი ფინანსური სახსრები და დრო სჭირდება. ეს ისეთი პროცესია, სადაც საჭიროა კომპლექსური მიდგომა- „მინდვრიდან სუფრამდე“, რომ მივიღოთ ჯანსაღი პროდუქტი, რომელიც შესაბამეა ევროკავშირის სტანდარტებს.

დასკვნა

საქართველოში ამ ეტაპისთვის დაბალია მწარმოებლურობა და სასურსათო პროდუქტებით მოსახლეობის თვითუზრუნველყოფის დონე. აგრობიზნესში მიღწეული ზრდის ტემპები საკმარისი არ არის ევროპულ ბაზარზე თავის დასამკვიდრებლად. აღნიშნული პრობლემების მიუხედავად, გასათვალისწინებელია, რომ საქართველოს ბუნებრივი და სხვა სახეობის რესურსული პოტენციალი გააჩნია სოფლის მეურნეობის განვითარებისათვის. ქვეყანა-

ნას შეუძლია გახდეს თვითმყოფადი აგროსასურსათო პროდუქციის წარმოების მხრივ და აგრობიზნესის განვითარებამ წარმოადგინოს ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი კომპონენტი³. დღევანდელ მსოფლიოში ეკონომიკური ინტეგრაციული პროცესები საკმაოდ სწრაფად ვითარდება, სადაც შეინიშნება სახელმწიფოების მზარდი მისწრაფება, რომ რაც შეიძლება ღრმად ჩაერთონ საერთაშორისო ეკონომიკურ სივრცეში. დღეს საქართველოსთვის ამ მხრივ პრიორიტეტულია „ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA)“, აქედან გამომდინარე, ყველა ის სფერო, რომელიც არეგულირებს ეკონომიკას ან შეეხება ქვეყნის უნარს აწარმოოს ვაჭრობა, გარკვეულ რეფორმირებას საჭიროებს. აღნიშნული შეთანხმება საქართველოში წარმოებულ სურსათს ევროკავშირის ბაზარზე შესვლის შესაძლებლობას აძლევს, თუმცა, იმის გამო, რომ დღეისათვის ევროკავშირის კანონმდებლობა სურსათის უვნებლობასთან დაკავშირებით ცალსახად აყალიბებს მოთხოვნებს, რაც მომავალმა პარტნიორმა ქვეყნებმა უნდა დააკმაყოფილონ ევროკავშირის ბაზრის გარკვეულ სეგმენტზე სურსათის განთავსებისათვის, საშუალოვადიან პერსპექტივაში აუცილებელი გახდა სურსათის მარეგულირებელი სისტემის ევროკავშირის მარეგულირებელ სისტემასთან მიახლოება და ინსტიტუციური განვითარება. იმისათვის, რომ საქართველომ მოახერხოს ევროკავშირთან საკანონმდებლო დაახლოება, ამ სისტემაში არსებული ხარვეზების გამოსწორება უნდა მოხდეს მის ყველა საფეხურზე. არსებობს ხელისშემშლელი ფაქტორები, რომლის აღმოფხვრელობაც გამოიწვევს არა მხოლოდ ამ ხელშეკრულების სარგებლის მიღების შეფერხებას, არამედ ქვეყნის საგარეო რეპუტაციასაც შეუქმნის საფრთხეს. საზოგადოებაში ცნობიერების ამაღლება, ქართულ საწარმოებსა თუ ფერმებში საერთაშორისო სტანდარტებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა, მეურნეობების განვითარება-გაფართოება, ევროპული ბაზრის უპირატესობების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება ბიზნესსექტორისთვის და ქვეყანაში ზოონოზურ დაავადებებთან ეფექტური ბრძოლა ის მთავარი გამოწვევებია, რომლის წინაშეც დღეს საქართველო დგას. აღნიშნულ საკითხებზე მუშაობა უკვე დაწყებულია ქვეყნის შესაბამისი

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

3 Kharaiashvili E., ErkomaiSvili G., Chavleishvili. Agribusiness Development Strategy in Georgia, - ICEMBIT 2015: 17th International Conference on Economics and Marketing Management, Madrid, Spain, November 12-13, 2015.

სამთავრობო ინსტიტუტების მიერ, ევროკავშირის ბაზარზე წვდომა კი მჭიდროდაა დაკავშირებული ამ რეფორმების დასრულებაზე. ამით საქართველო

ასრულებს ერთ - ერთ მთავარ ამოცანას - ევროპის ქვეყნებთან მჭიდრო, ურთიერთსასარგებლო პარტნიორული თანამშრომლობის ჩამოყალიბებას.

REFERENCES:

1. Annual Report of the National Statistical Office of Georgia, 2020; (In Georgian)
2. "Export-import of Georgian agricultural goods", Ministry of Environment, Agriculture and Rural Agriculture of Georgia, 2019/2020; (In Georgian)
3. "Export-import of Georgian agricultural goods", Ministry of Environment, Agriculture and Peasantry of Georgia, 2021 (predominantly); (In Georgian)
4. Agreement between Georgia and the European Union and the European Union on Atomic Energy, among others, and their member states, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 2014; (In Georgian)
5. «Georgia and the European Union. I follow development and reform », Center for Development and Democracy, 2016; (In Georgian)
6. "Competition Policy in Georgia", Transparency International - Georgia, 2012; (In Georgian)
7. Action Plan for Agreements on the Free and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia, 2019; (In Georgian)
8. Strategy for the development of agribusiness in Georgia, - ICEMBIT 2015: 17th International Conference on Economics and Marketing Management, 2015; (In Georgian)
9. K. Laperashvili, Z. Kuchukashvili, "Safety and quality of beer products" - Lawyer, Tbilisi, 2011, 120 pages; (In Georgian)
10. <http://www.fao.org/home/en/http://enpard.ge/ge/gaeros-sursathisa-da-sophl/>
11. <https://www.ifad.org/en/>
12. <https://www.un.org/ecosoc/http://www.dcfta.gov.ge/ge/agreement>
13. <https://www.undp.org/content/undp/en/home.html>